

УДК 329.12

Ягьяєв Е. – ст. гр. ПМ-31

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ПОЛІТИЧНІ І ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ М.П.ДРАГОМАНОВА

Науковий керівник: асист. Стухляк М.П.

Значний внесок у розвиток політичної та правової ідеології ліберального й демократичного рухів в Україні зробив Михайло Драгоманов (1841-1895) — талановитий філософ, публіцист, історик і вчений.

Наріжним каменем політико-правової концепції Драгоманова була ідея політичної свободи. Змінювались його погляди на роль і призначення державності, суттєво трансформувалися уявлення про політичні пріоритети українського і всеросійського руху у боротьбі з існуючим політичним режимом. Але незмінною залишалась особиста відданість Драгоманова ідеалам політичної свободи, визнання на цінності прав людини і громадянина, його намагання примирити ідеали національної свободи і гуманізму в рамках громадянського суспільства.

Проте Драгоманов не абсолютизував значення політичної свободи. Для нього вона була не ідеальним станом політичного суспільства, а найважливішою запорукою розвитку людини, нації та держави на демократичних і гуманних засадах. "Політична свобода сама по собі не може бути метою, а є тільки умовою для забезпечення життя і розвитку населення за посередництвом низки заходів соціально-економічного і культурного характеру, котрі не можуть бути прийняті самоврядним населенням на свою користь", відзначав він.

Лише за умови втілення засад політичної свободи можна було сподіватися на досягнення державної єдності, на подолання стану відчуження громадян від політики, формування громадянської політичної культури. "Тільки ця політична свобода: всенародне, земське представництво, з контролем над діями виконавчої влади, з недоторканою свободою особистості, слова, зібрань, товариств, і може забезпечити яке-небудь узгодження діяльності уряду з національними інтересами та громадською думкою", - наголошував Драгоманов.

Політична свобода давала можливість перейти до формування засад політичного та ідейного плюралізму. А в плюралістичному суспільстві, в якому були застережені і гарантовані права людини і громадянина, діяли б ефективні державні інститути, здатні захищати громадян від будь-яких зазіхань на їх конституційні права, уже не було би потреби в збереженні союзу тих сил, які прагнули до радикальніших змін - економічного, соціального чи політичного характеру. "Тільки таким чином кожен отримає своє, а потім, звичайно, кожен може йти своє дорогою", - пояснював М. Драгоманов. Цю ж думку він висловив у програмі "Вільної спілки", де відзначив: коли обов'язки, що беруть на себе члени "Вільної Спілки" щодо встановлення в Росії засад політичної свободи будуть виконані, "члени цього товариства, які будуть вважати ці дії недостатніми, можуть, після цього встановлення, без порушення свого слова, вийти з товариства, для дій на власний розсуд"

Спадщина вченого залишає також чимало „відкритих питань”, зокрема, про співвідношення завдань суспільного розвитку і державних інтересів, про роль і значення колективних та індивідуальних прав, про межі прагматизму і сенс політичного романтизму. Ці та інші питання дозволяють поколінням дослідників і зацікавленим читачам драгомановської наукової спадщини оцінювати його ідеї та думки в нових історичних і політичних умовах, у духовно культурному кліматі наступних епох, пропонуючи власні відповіді на ці питання. Певні його концептуальні положення зберігають актуальність і потенціал розвитку.